

1980. március 8-ától 1980 augusztusáig naplót írtam Tatabányán az Ifjúmunkás utca 46-ban egy panellakás fél szobájában, amely olcsó, csúnya pirossal volt tapétázva, emiatt piros szobának hívtuk. A piros szoba! Györe Balázs *A jámbor Pafnutyj atya kezevonása* című verseskönyvében meg is örökítette a házat, amelyben éltünk, lévén elég gyakori vendég nálunk, amikor a Megyei Moziüzemi Vállalatnál dolgozott Tatán.

Győri László 77

RÖDE RUMMET

Amikor a család elaludt, oda ültem le írogatni. Ezekon az éjszakai órákon tömérdek papírt fogyasztottam el, általában sikertelenül, bár volt egy kis haszna, bejártam a mondatokat, vagyis ezeknek az éjszakáknak sokat köszönhetek. Nem igazi napló, azt írtam le, ami foglalkoztatott, arról írtam, amit éppen olvastam, egy-két emléket is fölidéztam benne, ami éppen akkor eszembe jutott. Egy-két valódi naplórészlet is van benne, azoknak a hónapoknak a törmelékei: mi történt, kikkel talákoztam. Csodálkozva olvasom az egészen elfelejtett kicsi históriákat, már egyáltalán nem emlékeztem rájuk. Irodalomról írtam? Milyen irodalmi események történhettek volna egy kisvárosban? Apróságok. Így élt egy könyvtáros, aki olykor-olykor a helybeli irodalmi folyóirat, az Új Forrás szerkesztőségében is dolgozott, névleg a kritikai rovatot vezette, s olykor-olykor versei jelentek meg, s inkább könyvtáros volt, mintsem költő.

Tatabányán nem volt irodalmi kávéház, miért is lett volna, az én szobám szolgált olykor kávéházzal. Idejárt Hajdu László (az irodalomrajongó, ma Koppánymonostorban és Kőbányán váltogatja a napjait), Kakuk Tamás (Tatabányán él, az Új Írás közölte első verseit), Keresztes József (költő, prózaíró, ma Vámosmikolán él), Faludi Ádám (akkor még Freisinger Ede), Lois Viktor (a szobrász, aki írógépműszerésként kereste kenyerét, s nekem is rendbe hozta egyszer az írógépet, és aki ma Amerikában él), Baráth Lajos (író – meghalt), Juhász Miklós (akkor tizennyolc éves friss szakmunkás-diplomával, aki oroszlányi magányában ma is tántoríthatatlanul ír), Kiss Feri (a nagy Utassy-rajongó, aki később kész volt pénzt áldozni arra, hogy még egyszer láthassa-hallhassa Utassy Józsefet Bánhidán), Kádár Péter (újságíró), Györke Zoltán (Kárpátaljáról származott költő, újságíró), Sárándi József (leányvári költő, akkor az Új Forrás teste-lelke), Bari Károly (Budapesten él), Bella István (meghalt), Györe Balázs (említettem), Utassy József (átutazóban), Péntek Imre (Zalaegerszegen folyóiratot szerkeszt).

Sokat köszönhetek nekik. Életben tartottak, ösztönöztek, főleg a tatabányai fiúk, akik akkor sem hagytak el, amikor elköltöztem onnan. És akiket ma már aligha lehetne fiúknak hívni.

Abban az időben került hozzám egy antikváriumból August Strindberg korai regénye, a Røde rummet, magyarul A vörös szoba. Ezt a régi könyvet, amit ma már senki sem vesz kézbe, az én piros szobámban olvastam; tetszett ez a másik, a nem drámaíró Strindberg, tőle vettem a címet, még ha
78 ennek a diáriumnak nincs is hozzá túl sok köze, csak annyi, amely talán nem is kevés: magányos óráimat hosszasan megemelte. A piros szoba nyomasztott, de nyugalmat is adott, börtönöm, cellám, kínpadom, szabadságom volt, akár az egész város.

Előleg Petőfiből

Egy kis előleg Petőfiből Vörösmartyban *Alku a természettel* című, 1822-ben írt versében: „A lapos mennykő dühödve / Ki s be jár erszényemen, / Jégeső jött, sok barázdát / Szánta halvány képemem.”

Nem is a „lapos mennykő”-re gondolok, Petőfi efféle népies kiszólást elég sokat használt, a legvaskosabb talán, amelyet 1848 májusában a *Mit nem beszél az a német* című versében írt le („Fogladod a kurvanyádat, / De nem ám a mi hazánkat!...), de nem erre gondolok, hanem a szegénységről való panaszaira. Ő is éppen huszonkét éves korában ír egyre-másra a szűkölkedésről. Íme: „Ejnye, mi az istennyila! / Üres már a ládafia?” (*Szomjas ember tűnődése*, Debrecen, 1844) – „Nem vagyok én verseknek szűkiben, / Bár pénzem jőne olyan könnyeden. / A pénz, a pénz! ez ám a bökkenő. / Ez életünkben a szekérkenő. / Nélküle a kerék lassan forog, / S forgása közben szörnyen nyikorog. / Azonban érte nem töröm magam; / Jelenleg is – amennyi, annyi – van.” (*Kerényi Frigyeshez*, Pest, 1844) – „...zsebemnek zord egén / Pénzfojgatókozásnak éje / Ül sötéten, feketén.” (*Mi lelt?*, Pest, 1844)

Ínségesek a huszonkét esztendősköltők! A negyvenesek meg csak ne panaszkodjanak!

Híg homály

Vörösmarty Mihálynál olvasom: „híg homály”. Ilyesmit gúnyolt ki Petőfi *A helység kalapácsában*: „A híg levegő egy pontja”. Holott a híg homályban csakugyan van logika, láttató erő, hiszen vegyük csak elő régi közhelyünket: sűrű homály, és máris előttünk van a híg homály. Ebben is van költői merészség. A sűrűnek, aszerint, hogy mire vonatkoztatjuk, különböző ellentétei vannak. Sűrű – ritka: a szövet sűrű vagy ritka szövésű, a fa lombja, a haj szintén sűrű vagy ritka. *A Magyar értelmező kéziszótár* szerint az a sűrű, aminek részei, egységei, számai stb. (a területhez viszonyítva) igen közel vannak egymáshoz: erdő, haj, szövet, vasúthálózat; sűrű, aminek elemi részecskéi (viszonylag) nagyon közel vannak egymáshoz: faanyag, köd, levegő (!). Sűrű lehet különböző légnemű anyag, folyadék, de a sötétség, a csend is. (József Attila: „Sűrű csend ropog a havas mezőben.” Ritka az, aminek részei, alkotóelemei a szokottnál

távolabb vannak egymástól, például az erdő. A szótár csak ezt az egy példát említi. A ritka, ahogy összekapom az emlékezetemből, elvont főnévnek nem lehet jelzője. Miért érdekes az egész? A nyelvet számtalan ellentétpár szövi át. Nem tudom, akadt-e már nyelvész, aki ebből a szempontból mérte volna föl nyelvünket: hány ellentétpár működik benne és milyen logikával. Itt 79 vannak a melléknevek: sok ellentett melléknév természetesen igazodhat a főnévhez, sok nem. Az ellenkezőjére már más melléknevet kell elővennünk. A homály, mint a szótárbeli sötétség, csend szintén lehet sűrű, de mi a kontrája? A ritka? Nem. A sűrűnek két ellentéte van. 1. Sűrű – ritka. 2. Sűrű – híg. Megnéztük a sűrű–ritkát, most nézzük meg a sűrű–hígot. Mi a híg? *Magyar értelmező kéziszótár*: nem sűrű, a szokottnál folyósabb; felszínes, sekélyes. A szótár nem valami leleményes: híg az, ami nem sűrű. A „szokottnál folyósabb” eszerint csak folyadéokra alkalmazható. Sűrű kávé – híg kávé, sűrű leves – híg leves. És ezzel elérhetünk a „híg homály”-hoz.

Minden melléknévnek (minden szónak) megvan a használati síkja, abban a pillanatban, amikor egy másik síkot rendelünk hozzá, új dimenzió jön létre. Reális, ha a két sík közt értelmi, logikai affinitás van (éppen ezt kell fölfedezni, ez a költői működés); irreális, ha nincs. Az irreális dimenzió létrehozatala régi gyerekjáték. Hajtsunk össze egy papírt, egyik felére írjunk állatneveket, fordítsuk meg, borítsuk lefelé, s a papír másik felére írjuk le sorozatosan, milyen hangot adnak, mit csinálnak az állatok, aztán olvassuk össze a kettőt: a macska ugat, a bagoly nyüszít. Egy-egy új költői dimenzió a költőre jellemző, saját gyártmány, amelynek mások által való felhasználását tiltja a költői copyright, törvény által védve. József Attilánál a tömött: „körül nagy, tömött lombok zúgnak az őszi szélben” (*Az a szép, régi asszony...*), „Lágy a táj, gyöngy az est, / tömött, fonott falomb” (*Harmatocska*), „a tömött, dühödt ég dörög” (*Mint a mezőn...*). A lomb szokásos mellékneves használati síkja a sűrű, új, költői síkja: a tömött, és így tovább.

A homály szokásos használati síkja a melléknév tekintetében a ritka, Vörösmarty új síkja: a híg. A híg parodisztikus síkja Petőfinél a levegő. A hígnak és a homálynak ugyanis nincs akkora affinitása, mint a tömöttnek és a lombnak, ez az új dimenzió kevésbé reális – ezt vette észre Petőfi. Új dimenziók létrehozatala nélkül azonban nincs új hang, új költő sem. Új hozzárendelés – új költészet. Akármelyik században.

Az erotikus Tóth Árpád

A magyar költészet egyik legvadabb és legmerészebb képét a szelíd, szerelmes versek poétája, Tóth Árpád írta le a *Téli verőfény* című versében 1912-ben: „Egy ócska házon a rőt téglakémény / Most ég felé bíbor kedvvel feszül, / Az égbe szökken víg erotikával, / S az édes levegőbe idvezül.” Idvezül!

Elismerő oklevél

Hiteles másolat a polcról, a piros szoba mélyéből:

„Sztálin elvtárs 70. születésnapjára a IV. sz. általános iskola úttörői megfogadták, hogy tanulmányi eredményüket, magatartásukat javítani fogják. Az egész országban folyó nagy tanulmányi versenyből a mi iskolánk úttörő csapatának Előre őrséből Győri Pál pajtás volt méltó arra, hogy a kitüntetett Vörös Nyakkendővel viselhesse.

A Vörös Nyakkendő emlékeztessen mindig hazánk felszabadítójára, népünk nagy barátjára, az emberiség vezetőjére, SZTÁLIN elvtársra.

Orosháza, 1949. december 21-én. Hoffer Béla igazgató, A. K. csapat-titkár, V. J. csapatvezető.”

Győri Pál pajtás ismeretlen nevű pajtásával 1956 decemberében külföldre távozott, meghagyta, hogy „Két fatojás” jellegével üzeni fog a Szabad Európa Rádión keresztül, mire idős Győri Pál pajtás, Győri Pálné pajtás és Győri László kispajtás fél éven át a rádió előtt kuksolt esténként, a „Két fatojás” jelige azonban csak nem akart elhangzani, egyre jobban elcsüggedtek, mígnem az egyik fatojás, azaz ifj. Győri Pál pajtás levelet küldött, amelyben közölte, jól van, Ausztriából tovább utazik a világ négy sarkába. Így lett belőle angol, később kanadai kispolgár: ügynök *Az ügynök halálából*.

H. B. igazgatóból az én igazgatóm lett, én is hozzájártam iskolába. Általános iskolás korom egyetlen, ha ugyan egyetlen, megalázó emléke tőle való, de most nincs kedvem elmesélni. Húsz évre rá újra otthon jártam: éppen a szemközti kocsmából tántorgott ki. Hiteles emlék, hiteles másolat.

A rádióban

Február tizedike körül a Kossuth Klubban Új Forrás-estet készített a rádió. A szerkesztő a Petőfi-versemet választotta ki. Erre gyorsan átsimogattam, mint aki vizsgára készül. 1969 decemberében írtam Kaposváron frissiben kapott lakásunk konyhájában, 1973 elején jelent meg az Új Forrásban. Tíz éve bolygat, és úgy vagyok vele, mint Illyés a *9, rue Budé* című versében emlegetett hőskölteményével: „egyre hosszabb lett és egyre rosszabb”. Tehát átfogalmaztam, javítottam ismét. Mégis: rádió. Nekem kellett felolvasnom. Az estet a rádió Gondolat című adása most, egy hete, március 8-án közvetítette, méghozzá délelőtt tizenegy órakor. A könyvtárban hallgattam végig. A másfél órából csináltak negyven percet. Az anyja sem ismert volna rá. A bevezetőt teljesen kiirtották, kivágták Szilágyi Ákos fejtegetéseit, Baráth Lajos rövid kis útirajzának részletét, a helyiek közül Nemere Istvánt, Keresztes Józsefet hagyták csak benne.

„Hétórai munkáért”

József Attila versében a tömeg „hétórai munkáért” kapkod.

A magyar proletárirodalom 1931. júniusi platformtervezetében írják: „A másik oldalon áll a szocializmus szakaszába lépett Szovjetunió hatalmas ötéves tervével, a mezőgazdaság kollektivizálásnak növekvő tempójával, a szocialista munka új formáival, hétórás munkanapjával...”
Innen a hétórai munka?

81

„múltunk mind össze van torlódva”

Féja Géza írja: „... múltunk minden baja, bűne és megoldatlansága összetorlódott.” (Magyarország, 1935. május 1.) József Attila idézi *Új szellemi front* című cikkében, amely a Szocializmusban jelent meg 1935 májusában. József Attila nem felejt. „múltunk mind össze van torlódva” írja az 1937-es Hazámban.

Vas István és Szántó Piroska Bánhidán

Délelőtt Payer Istvánnal, az Új Forrás főszerkesztőjével beszéltem. Délután nem lesz bent a szerkesztőségben, Havasi Ferencnek, a párt megyei főtitkárnak a választási gyűlésére megy a moziba, ötre pedig egy Szántó Piroska-kiállítás megnyitójára. Úgy hallotta, Vas István is vele tart. Így tudtam meg, hogy a bánhídi Kernstok Teremben milyen esemény lesz.

Két óra. A szomszéd üzletbe indulok. Vas István megy a bolt felé, nem fiatalosan, hiszen már hetven körül jár, de rendesen, jó erőben, ahogy egy ember megy a boltba. Tétovázik, látni rajta, hogy idegen. Megállít valakit. Egy házszám felől érdeklődik. Hallom, vagy nem hallom, csak tudom: az ABC-be tart, aztán ide, a mi lépcsőházunkba, mert a negyedik emeleten lakik valamely rokona, végre meglátogatja annyi év után. Öröm fog el és ideges vagyok. Oda kellene lépnem hozzá, hogy eligazítsam, és nem visz a lábam, gúzsba vagyok kötve.

Fél öt. A füledt tavaszi időben, később kitetszik, hogy szélvihar, eső előtti forróságban érek a Kernstok Terem elé. Vas István meg egy idősebb asszony száll ki az autóból, bizonyára Szántó Piroska. Vas Istvánnál fekete esernyő, kávébarna öltöny lóg rajta, nehezen, fáradtan, betegesen mozdul. Aligha jár boltba. Totyog a terem felé, én megelőzőm, és olcsó, illetéktelen buzgalommal odavetem egy hivatalosféle nőnek: – Megjött Vas István. – Holott ők Szántó Piroskát várják. Csodálkozva néz rám, az ül a szemében, jó, jó, de mit kezdjek velem, nekem a festőnő kellene.

Nagy sokára megjelennek a teremben. Iszonyatos, fullasztó hőség. Vas szóltanul körbejár, nézi a képeket. Hús-huszonöt talán. Kicsi a terem.

Gyülekeznek. A hivatalnokok. A dolgozók a közművelődésből. Általános iskolásokat hoznak át a szomszéd iskolából.

Megérkezik Bereczky Lóránd művészettörténész, egykori évfolyamtársam, a Központi Bizottságtól, ő nyitja meg. *C'est la lampe* – tanultam
82 vele az egyetemen. Megérkezik Bodri Ferenc Esztergomból. Odamegy Vashoz. Belemerülnek. Gyülekezik a közönség, a házigazda kiáll a porondra, nyakát forgatva néz, hogy miként vágjon bele a zsvájba. Vas István elindul, kimegy az ajtón.

– Rosszul van – suttogja valaki. A versmondásnak (*A markológép*) vége, a megnyitónak vége, amikor visszatér. Szántó Piroska kezét fog minden közreműködővel.

Elhoztam az *Itt voltam* című válogatást, egyetlen Vas-kötetemet, de ma nem lesz rá szükségem. Vas Bodrival álldogál, én ezzel-azzal, ideges vagyok, szeretnék valahogy a közelébe furakodni, mert olyan szép groteszk volna itt, messzire, vidéken szót váltani vele. Látszik, nagyon beteg, fáradt. Belül van egy kis fogadószoza, de senki sem mozdul, ebből ma már nem lesz autográfia, dedikáció. Gyerünk, nem teszem magam nevetségessé. Kakuk Tamással elillanok.

Minden bizonnyal ez volt az egyetlen alkalom, hogy Vas Istvánnal szót válthassak, többé már soha. Itt volt, és itt voltam. Isten veled, öregúr, belefáradtál.

A tar koponya tetején, hátul, sebes pörsenés, a vér egy kicsit szétfolyt rajta, póklábszerűen odaszáradt. Öreg vér nehezen alvad.

1910. szeptember 24-én született. Kislányom, Luca hatvan évvel később, 1970. szeptember 24-én.

Payer István, Péntek Imre

Április 29-én Péntek Imre nálunk. 30-án délelőtt az Új Forrás szerkesztőségében Payer Istvánnal, a főszerkesztővel beszéltem. Payer Dunamente-szociográfát akar közölni, az egyik tanulmányra Pénteket szeretné megkérni. Szőnyt és Esztergomot ajánlotta föl neki. Eléje megyek, jön Payerrel, aki nagyon emelkedett és beszédes. Bemegyünk a fabódéba. Ital céljából. Feljön hozzánk, aminek igen egyszerű oka van: emelgette a poharat, és a bódében nincs mellékhelyiség. Filosz meghívja ebédre, nekem eszembe sem jutott. Ez a különbség. Megebédelünk, Payer kikísér bennünket az állomásra, és csak akkor búcsúzik el, amikor fölszállunk.

Miről beszél? A szerkesztőségről, az Új Forrásról. „Én közöltelek beneteket, kilenceket először, az Isten bassza meg. Darvas szólt, amikor itt járt Tatabányán.” Borzasztóan büszke rá. „Én nem akartam főszerkesztő lenni! Nem akarsz?” – így Filosznak. Hosszú história. Péntek, úgy emlékszem, 1974-ben Tatabányára szeretett volna költözni, én ajánlottam neki, mert a megye

keresett valakit. S. H., a hivatalnok, véleményt kért róla Miskolcra, ahol akkor éppen a Napjainknál dolgozott. Csúnya vélemény érkezett róla, elvág-ták Péntek Imre Tatabányára való költözését. Megyei tanácsi lógós lett volna belőle, állítólag beszédekkel kellett volna írnia a vezetőknek, efféle munkát végeznie, egyszerűen meglehetősen tisztességtelen állás várt volna rá. Így nem lett belőle tatabányai lakos, később főszerkesztő sem. Ha akkor tudom, hogy beszédírásra akarják befogni, dehogy ajánlgatom neki a várost. „Te kellenél!” – súgja-búgja Payer. „Igen, én kellenék!” – ironizál Péntek. Ebben a hangulatban utazunk hosszan, döcögősen Szombathelyre. Május elsején és másodikán tehát Szombathelyen vagyok. Filosz anyja. Per a szóelő körül. Filosz tőle örökölt minden tulajdonságot. Gyönyörű az idő. A tó körül nagy majális. Vendéglők. Délután Böröczky Mihályéknál. Olvastam egy szép, érdekes versét. Apja rendet teremt a műhelyben, ide-oda rakosgatja a csavarokat, a szegeket, a drótdarabokat, a vasakat, amíg a végén ugyanolyan rendetlenség lesz, amilyen az elején volt. Nem így vagyunk az érzelmeinkkel, a gondolatainkkal is?

Harmónia

A lábatlani könyvtáros mondja: egy fiatal költő új kötete azért tetszik neki, mert a régiekkel ellenzélesen úgy ír benne, olyan keményen, néha olyan túlzón, mint ahogyan beszél, vagyis létrejött a harmónia. Csak annak hisz, aki egyformán ír és cselekszik. Például Utassy Józsefnek. 1974. március 15-én, amikor a fiatalok virágot vittek a Petőfi-szoborhoz, Utassy József föl-alá sétált a járdán. Nem vitt virágot, de el se ment, nézte, hogyan viszik el a fiatalokat. Aztán őt is karon fogták. Azóta hisz Utassy minden sorának.

A polgártárs

1970-ben Jugoszláviában jártak a *kilencek*, noha kevesebben, mint kilencen, nem volt velünk például Péntek Imre, Konczek József. Először Újvidéken, aztán Szabadkán léptünk föl. A szabadkai gimnáziumban egy tanteremben találkoztunk némi közönséggel. Nagyon kevesen voltak, főleg az iskola diákjai. A *műsor*, a szereplés, a hivatalos program után egy hatvan év körüli bácsi (a huszonnyolc esztendő fiatalnak bácsi) megkérdezte tőlem: – Polgártárs, van nekem egy versíró unokaöcsém Budapesten, Petri György, nem ismeri véletlenül? – Csak a verseit ismerem. Nagyon jó költő. Büszke lehet rá. – Petri Györgyért eggyel több hallgatónk volt. Már az is valami, drága polgártárs!

Nagy László temetése

Eltemették Nagy Lászlót.

84 Szép idő volt, talán tavasz. Iskolai szünet. Valamiért Pestre kellett mennem. Vigyem magammal Lucát. Jó. Miért ne? Kakuk is jöjjön velem. Így hármásban bemegyünk Bellához a Nimródba, a farekeszekben nagy társaság: Kiss Anna, Nagy László, ki tudja, kik. Ülök szemközt Nagy Lászlóval, Luca az ölemben. Elálmosodik, elalszik. Nagy László gyöngéden rámosolyog, és mond valami semmiséget.

A temetésére minden ismerősöm elment. Végül szemközt a kocsmában kötünk ki – élni. Vajon miért nyitottak kocsmát éppen a temetőnél? Vigasztalásul?

Utassy József Tatabányán

Két iskolába kísértem el „rendhagyó irodalomórára” mint a megye könyvtárosa. A szeme begyulladt, napszemüveget viselt; nehezen mozog, fáradt, mint aki semmire sem figyel. Csak amikor beszélnie kell, akkor élénkül fel. Sok verset olvas, csupa régieket a könyveiből.

A *Pohárköszöntőről* mondja: – *Ars poetica*, ezt a címet kellett volna adnom neki, de magyar szót kerestem, hogy anyám is meg az utcaseprő is értse.

Néhány nap múlva a könyvtárban járt az az irodalom-tanárnő, akinek az osztályában esett meg a rendhagyó óra. Kikelt Utassy ellen, milyen szabad szájú volt, fölháborító. Miért nem mondta egyenesen neki? Egyébként nem igaz, csak nem úgy beszélt, mint egy tanár szokott. Sose tudni, hogyha szerepelsz valahol, végül mit beszélnek utána a hátad mögött. Azt hiszed, meg voltak veled elégedve, miközben éppen ellenkezőleg. Gyanakodj, ha dicsérnek, gyanakodj, ha nem szólnak rá semmit. Utassynak aztán sohasem árultam el; az ilyen rossz megjegyzéseket fölösleges visszamondani.

Utassynak egy friss, később eldobott versemről, a *Malefactiról* beszélt, azt mondja: nem értik, adj neki magyar címet. Aztán szó esik a képrombolókról, a képcsúfolókról. Hogy is hívják őket? Az ő nevükről vedd a címet. Vagy legyen a címe: Romboloid.

Azt mondja: – Összegyűjtöttem a nőkről szóló verseimet *Áve, Éva!* címmel. Később megtudtam, már használta valaki. Tamkó Siratóval találkoztam az írószövetség könyvtárában, azt mondja, hogy a Kozmogramokban van egy verse: *Ave, Eva!* De azért csak megtartom, nem most gondoltam ki.

Mesélem neki, hogy Tatabányán járt Vas István.

Azt mondja: – Nem szeretem, metaforaellenes, mert nem tud metaforát csinálni. Szíligetesen kiderült, nem ismeri Zrinszky Aladárt. Vitatkozott velem, hogy miért kellene ismernie, olyan nagy nyelvész? Ki volt egyáltalán?

Azt mondja: – Gyerekkorom oroszlánrészét falun töltöttem: vagy én bőgtem, vagy, akit megvertem.

Három öngyilkosság

Tegnap, augusztus 15-én tudtam meg mind a hármát. Öngyilkos lett Horvai Miklós Hartán, Baja mellett, és öngyilkos lett Ízes Mihály is, a két növendék költő. Egy újságíró, Kádár Péter meséli. Horvai Miklóssal a *Kortárs* szerkesztőségében találkoztam 1964-ben, az előszobában, elhívtam a menzára ebédelni, panaszkodott, hogy csak egy szál ruhája van, hát elvittem a kollégiumba és adtam neki egy pulóvert, nem akadt más fölösleges holmim. Többet aztán nem is találkoztunk. Együtt jelentünk meg a *Kortársban*, de elsüllyedt, nem bukkant fel többé. Kádár Péter azt beszéli, homoszexuális volt, meg egyebeket is híresztel róla, nem jegyzem föl őket. Szegeden tanult a főiskolán, Hartán tanított. Ízes autóbuszsofőr volt, perselyt fosztogatott, börtönbe került. Soproni volt, Horvai győri. A harmadik Hajdú Gábor, később Hajdú Ráfis Gábor, a *Kritika* főszerkesztő-helyettese, a *Népszabadság* állandó munkatársa. „Sokan nem szerették” – írja róla az *Élet és Irodalom*. Pontosabban: sokan utálták, sőt egyenesen gyűlölték.

Röde rummet

Két hétre elhagytam a piros szobát, most megint hazajöttem. Éjszaka van. Este Kakukkal, Tamással sakkoztam, és rövid úton ismét mattot kaptam tőle. Mindig történik valami, de szembeszállok, behajtom a füzetet, itt, ezen a helyen elég volt ennyi betű. Nemsokára költözünk, odalesz a röde rummet. Ha egyszor emléktábla kerül a házra,

